

Lapin ELY-keskus
PL 9060
96101 Rovaniemi

Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunnan lausunto Lapin ELY-keskukselle, Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelmat Kemijoen vesienhoitoalueella 2028-2033

Lausuntopyyntö

Lapin ELY-keskus on pyytänyt Kemijärven, Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken ympäristönsuojeluviranomaiselta lausuntoa 15.12.2023 asiassa LAPELY/6019/2022, Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelmat Kemijoen-, Tornionjoen- ja Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueilla. Lausuntoa pyydetään 17.6.2024 mennessä.

Tausta

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat Suomessa laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006). Vesienhoidon suunnittelu tapahtuu vesienhoitoalueilla, jotka on määritelty vesistöaluejakoon perustuen valtioneuvoston asetuksella vesienhoitoalueista (1303/2004). Vesienhoitoalueille laaditaan vesienhoitosuunnitelmat, joissa esitetään vesienhoidon yleislinjaukset sekä määritellään tavoitteet ja toimenpiteet vesienhoitoalueella tehtävälle vesienhoitotyölle. Suunnitelma laaditaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Vesienhoito-suunnitelmat vuoteen 2027 on hyväksytty valtioneuvostossa v. 2021. Nyt ne tarkistetaan koskemaan vuosia 2028–2033. Valmistelua varten on laadittu vesienhoitoaluekohtaiset asiakirjat, joissa käsitellään neljännen suunnittelukierroksen **keskeisiä kysymyksiä**, suunnittelun **työohjelmaa ja aikataulua** sekä **ympäristövaikutusten arvioinnin** aloittamista ja toteuttamista.

LAUSUNTO

1. Pohjavesien suojelu

Ennakoivaan pohjavedensuojeluun ja toisaalta riskitoimintojen vaikutusten ehkäisemiseen on syytä varata riittävät resurssit ja eri viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi lisätä. Riittävä tietopohja pohjavesialueiden hydrogeologisista olosuhteista ja alueilla sijaitsevien riskitoimintojen sekä niiden vaikutusmekanismien tunnistaminen on tärkeää monessa suhteessa. Pilaantuneiden maa-alueiden kartoitusta ja kunnostustarpeen arviointia tulee jatkaa suunnitelman mukaisesti ja tunnistaa riskitekijät. Uusia riskitoimintoja ei tule sijoittaa pohjavesialueille. Pinta- ja pohjavesien välistä yhteyttä tulee tarkastella laajemmin ja varata tiedon keräämiseen lisää resursseja. Pohjavedestä suoraan riippuvaisten ekosysteemien kartoitusta

tulee jatkaa. Pohjavesialueen suojelusuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen tulee varata riittävästi resursseja ja lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä.

Vesienhoidon pohjavesitoimenpiteiden tulee olla riittävän konkreettisia ja suojelusuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteutuminen tulee varmistaa. Pohjavesialueilla voimassa olevien maa-aineslupien valvontaan ja seurantaan tulisi olla käytössä riittävät resurssit, jotta pohjavesien ennaltaehkäisevä suojelu toteutuisi ja alueiden kunnostaminen ei viivästyisi.

Pohjavesiasioiden huomioimista kaavoituksessa tulee edelleen kehittää ja edistää järkevää maankäyttöä. Maankäytön suunnitteluun tulee varata riittävästi resursseja, ja etsiä aktiivisesti ratkaisuja, jotka hyödyttävät kaikkia toimijoita, palveluja sekä viranomaistahoja. Kuntia voidaan kannustaa suojelusuunnitelmien laatimiseen kannusteiden ja neuvonnan avulla sekä tuomalla hyötynäkökulmia aktiivisemmin esiin. Esimerkiksi rahoitusta voidaan suunnata sellaisiin toimintoihin ja hankkeisiin, jotka sijoittuvat sellaisille alueille, joiden suojelutarve on jo kartoitettu ja todettu alueet eri toimintojen kannalta suotuisiksi. Hyötynäkökulmat on tuotava riittävän selkeästi esiin neuvonnassa ja vuoropuhelussa. Pohjavesien suojelu takaa kuntien asukkaiden elinvoiman ja talousveden laatu vaikuttaa suoraan asukkaiden terveyteen.

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisessa voimassa olevat ympäristölain ja maa-aineslain mukaiset luvat pohjavesialueilla olisi syytä tarkistaa ja päivittää vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Asutusten jätevesien käsittelyjärjestelmien tilaa olisi syytä kartoittaa, lisätä neuvontaa ja valvontaa sekä saattaa järjestelmät ajantasaisiksi sekä pohjavesi- että ranta-alueella. Tietopohjaa vesihuollon toiminta-alueiden laajentamisesta tulisi kerätä laajemmin ja tarkastella vesihuollon toiminta-alueen laajentamista pohjavesialueille. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisessa tulisi olla käytössä riittävästi resursseja valvonnan ja neuvonnan tehostamiseen haja-asutuksen vesistökuormituksen vähentämiseksi. Avustuksilla olisi mahdollista saattaa sellaisten kiinteistöjen jätevesijärjestelmät päivitettyä, joiden maksukyky ei riitä jätevesijärjestelmien uusimiseen.

2. Valuma-aluelähtöinen vesien ja kuormituksen hallinta muuttuvassa ilmastossa

Valuma-aluesuunnittelun ja vesienhallinnan edistäminen

Valuma-aluesuunnittelulle ja koordinoinnille tulisi kehittää yhteiset käytännöt, määrittää pysyvät vastuutahot ja varmistaa tarvittavat resurssit. Toimialakohtaisissa ohjauskeinoissa ja tukijärjestelmissä tulisi ottaa huomioon monipuolisesti eri ympäristönsuojelulliset ja vesienhoitosuojelulliset näkökohdat sekä lisätä valuma-aluelähtöistä ajattelua. Valuma-aluesuunnitteluun ja monitavoitteiseen vesienhallintaan liittyvää osaamista tulee lisätä koulutuksen ja tiedon keruun avulla. Mikromuovien käyttäytymistä ja vaikutuksia ympäristöön sekä ihmisiin tulisi tutkia enemmän. Lisäksi tulisi kehittää menetelmiä, jotka estävät mikromuovien pääty-
misen vesistöihin. Soiden ennallistamista tulisi jatkaa mm. poistamalla vesistöihin laskevia avo-ojia. Pistemäistä kuormitusta tulisi vähentää tehostamalla jätevesien puhdistamista. Valuma-aluesuunnittelua tulee edistää, koska sen avulla saadaan kohdennettua

tehokkaammin ja kokonaisvaltaisemmin toimia ympäristön suojelemiseksi. Avustusten myöntämistä tulee jatkaa maa- ja metsätalouden vesienhallintasuunnitelman kehittämiseen, mutta myös toimijoiden vastuuta lisätä. Tulosta ei tulisi tehdä ympäristön ja vesiensuojelun kustannuksella, vaan toimijoiden taloussuunnitelmissa tulisi varata tietty kiintiö vesien- ja ympäristönsuojelutoimien varmistamiseen ja edistämiseen. Toimijoiden vastuuta on mahdollista lisätä lainsäädännön keinoin velvoitteilla. Hankkeiden omavastuuosuuden tulee olla riittävä mutta sidottuna yhtiön tekemään tulokseen ja taloudelliseen tilanteeseen.

Metsätalous

Ojitusten valvontaan ja neuvonnan lisäämiseen on varattava riittävät resurssit. Metsähallituksen soiden ennallistamis- ja vedenpalautushankkeita, sekä metsäkeskuksen luonnonhoitohankkeita tulee jatkaa. Uusien menetelmien käyttöönottoa vesistöhaittojen vähentämiseksi tulee tukea. Metsätaloussektorin koulutukseen ja neuvontaan on tärkeää varata resursseja jatkossakin. Kosteikkoja lisäämällä on mahdollista sitoa liukoisia ravinteita ja humusta, joten hankkeita on tärkeä suunnata kosteikkojen rakentamiseen. Kuormituksen syntymistä olisi estettävä ennaltaehkäisevästi ja suunnittelemalla hakkuut valuma-aluekohtaisesti. Sään vaihtelut tulee huomioida suunnittelussa riittävästi. Toimijoiden vastuuta haja-kuormitukseen vaikuttavien toimenpiteiden järjestämisessä tulee lisätä. Toimenpiteiden kohdentaminen vesienhoidon kannalta ongelmallisille alueille on varmistettava.

Maatalous

Hankkeita, joissa etsitään ratkaisuja lannan levitykseen, ravinteiden kierrätykseen ja vesistökuormituksen vähentämiseen tulee jatkaa. Avustusten kohdentaminen suojelutoimiin on tärkeää. Kosteikkoja ja tutkimuksia kosteikkojen ravinteiden kierrätysmahdollisuuksista tulisi lisätä. Toimenpiteitä tulee kohdentaa vesienhoidon kannalta ongelmallisille alueille. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisessa olisi varmistettava resurssien riittävyys valvoa maatalouden ympäristönsuojelulain mukaisia lupia ja ilmoituksia sekä lisätä neuvontaa.

Vesienhoidon tavoitteet huomioidaan uusien hankkeiden suunnittelussa jo alkuvaiheesta lähtien

Pinta- ja pohjavesien yhteyttä tulisi tutkia ja kartoittaa valuma-aluekohtaisessa suunnittelussa. Valuma-aluesuunnittelulähtöinen ajattelu on tärkeää koko vesienhoitoalueella, mutta erityisesti niillä alueilla, joissa kuormituksesta aiheutuu merkittävää painetta. Valuma-alue toimien yhteensovittaminen tulee olla kaikkien valuma-alueella toimivien toimijoiden vastuulla. Yhteistyötä tulisi tehdä rohkeasti yli toimintarajojen. Valuma-aluesuunnittelussa on tärkeää kerätä alueen pohjatietoja kattavasti, olla selvillä alueen hydrologiasta ja ymmärtää pinta- ja pohjavesien vuorovaikutussuhteet. Harjujen rakenneselvitykset lisäävät käsitystä valuma-alueen hydrologiasta. Metsätalouden vaikutukset ja toimenpiteiden kehittämistarpeet on arvioitu oikeansuuntaisesti. Vesienhoitosuunnitelmassa olisi kuitenkin syytä keskittää huomiota enemmän teollisuuden aiheuttamaan pistekuormitukseen ja laskeumiin.

Pistekuormituksen ja laskeumien vähentämistä sekä hallintaa tulee tehostaa, etenkin kun on ennustettavissa, että teollisuus vesienhoitoalueella lisääntyy.

Kannustinjärjestelmä METKAN vaikutuksia on vaikea vielä arvioida, sen tullessa voimaan vasta maaliskuussa 2024. METKAN vaikutukset arviolta tulevat olemaan positiivisia vesien-suojelun kannalta, riittävyttä on vaikea ennakoida. Toimijoiden vastuuta tulisi lainsäädännön keinoin lisätä, jotta METKA-hakemusten tekemiselle tulisi riittävää painetta. Maatalouden ympäristötukijärjestelmää tulisi edelleen kehittää.

Vihreän siirtymän ratkaisuihin on otettava ympäristön- ja vesiensuojelulliset näkökulmat riittävästi huomioon ja vaikutukset on nähtävä kokonaisvaltaisesti. Uusien hankkeiden suunnittelun tulisi olla kokonaisvaltaista valtakunnallisesti. Uusien hankkeiden suunnittelussa kaikille vesienhoitoalueille tulisi tehdä kattavaa ennakkotutkimusta ja ennakkovertailua. Alueita tulisi kartoittaa ennalta ja määritellä ympäristön kannalta mahdollisimman potentiaalisia hankkeisiin sopivia alueita. Ympäristövaikutusten arviointia olisi tehtävä ennakoita, niin että uudet hankkeet kohdistuisivat jo lähtökohtaisesti niille alueille, jossa ympäristöön ja ihmisiin kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat mahdollisimman pienet ja hyödylliset vaikutukset mahdollisimman suuret. Todellista tarvetta tulee kartoittaa ja mitoittaa hankkeet valtakunnallisesti vastaamaan kysyntään, mutta myös vastaamaan ympäristötavoitteisiin kattavasti. Esimerkiksi uusien pumppuvoimaloiden rakentamishankkeiden suunnittelun tulisi olla valtakunnallisesti ennakoivaa ja järkevää. Suljettuja pumppuvoimalarakenteita tulisi suosia. Yritysten välinen kilpailu ei saa vaarantaa järkevää voimaloiden sijoittelua.

Uusissa ja meneillään olevissa YVA-hankkeissa tulisi kattavasti ottaa huomioon vesienhoitosuunnitelman tavoitteet. Uusien hankkeiden myötä on mahdollista, että voimakkaasti säännöstellyn järven säännöstelytarve lisääntyy, mikä on vesienhoitosuunnitelman kanssa ilmiselvästi ristiriidassa. Pinta- ja pohjavedet olisi käsiteltävä ja nähtävä kokonaisuutena, mutta pohjavesien suojelutarve tulee säilyttää keskeisenä teemana. Pinta- ja pohjavesien vuorovaikutussuhteiden ymmärtämistä tulee lisätä tutkimuksen, tiedon keruun ja koulutuksen avulla sekä soveltaa kerättyä tietoa hankkeissa. Esimerkiksi järven veden pinnan muutokset pohjavesien pinnan tasoon tulee tunnistaa ja ymmärtää riittävästi. Vesienhoitosuunnitelmassa olisi tarkasteltava eri osa-alueiden yhteisvaikutuksia kattavammin. Ekologista kompensatiota ei tule käyttää keinona vesistöjen tilan heikentymisen estämiseksi. Ensimmäiseksi on pyrittävä estämään haitan syntyminen ja poistamaan haitta siellä missä se on syntynyt ja mikä sitä aiheuttaa. Ekologisen kompensaation tulisi olla aina viime sijainen keino haittojen lieventämisessä. Niillä alueilla, joilla vahinko on jo tapahtunut, alueiden ennallistaminen on kuitenkin tärkeää.

3. Vesielinympäristöjen kunnostaminen

Virtavesien kunnostaminen ja vesistö rakentamisen haittojen vähentäminen

Voimakkaasti säännösteltyjen järvien luokitusta olisi syytä tarkistaa vertaamalla järvien tilaa voimakkaammin niiden luonnontilaiseen arvioituun lähtötasoon, jotta vesielinympäristöjen

kunnostustoimenpiteiden vaikutukset yhdessä säännöstelyn kohtuullistamisen kanssa antaisivat mahdollisimman hyvän lopputuloksen. Vesielinympäristöjen kunnostaminen olisi toteutettava koko Kemijoen vesienhoitoalueen kokonaisuutta ymmärtäen. Vesielinympäristöjen kunnostamisessa tulisi riittävällä tavalla huomioida kunnostettujen elinympäristöjen säilyminen mahdollisimman luonnonmukaisena, jotta kunnostaminen antaisi pysyviä tuloksia. Vesielinympäristöjen kunnostamistarpeen selvitykset ja kunnostamistoimet yhdessä muiden toimien kanssa ovat keskeisiä tekijöitä vesienhoitosuunnitelman kannalta. Voimallistusten vesirakenteiden lupien päivytyksiin tulisi luoda lainsäädännön kautta riittävät paineet, jotta hankkeet eivät hidastuisi tai estyisi. Toiminnanharjoittajilla tulisi olla suurempi vastuu ja lainsäädännön kautta tuleva paine toteuttaa vesielinympäristöjen kunnostamista ja säännöstelyn kohtuullistamista. Kalankulun edistämisessä olisi syytä tarkastella erilaisia keinoja, joiden avulla kalankulun edistämishankkeet tulisivat voimataloudelle kannattaviksi. Esimerkiksi eri toimialojen yhteistyön ja symbioosisuhteiden avulla on mahdollista löytää kannattavampia ratkaisuja. Suurten vesistöjen kalankulkuväylien suunnitteluun, lupakäsittelyyn ja toteutukseen olisi varattava riittävästi resursseja, jotta hankkeiden läpivieminen nopeutuisi. Rahoitusjärjestelmän tulisi huomioida toimijoiden taloudelliset resurssit paremmin.

Säännösteltyjen vesien virtaamia ja vedenkorkeuksia muutetaan luonnonmukaisemmiksi

Voimakkaalla säännöstelyllä on monia kielteisiä ympäristövaikutuksia. Säännöstely muun muassa vaikuttaa kielteisesti pintavesien ekologiseen tilaan haittaamalla kalojen kutua ja rantojen pohjaeläimistöä. Lisäksi säännöstely vaikuttaa erittäin kielteisesti pintavesien hydrologismorfologisiin ominaispiirteisiin muuttaen niitä huomattavasti luontaisesta tilasta. Säännöstelyn kehittäminen ekologisesti kestävämpään suuntaan on keskeistä. Vesienhoidon tavoitteiden merkittävyttä olisi lisättävä lainsäädännön keinoin suhteessa voimatalouteen ja tulvasuojelutavoitteisiin. Esimerkiksi tulvasuojelutavoitteiden toimenpiteissä olisi ensisijaisesti turvauduttava muihin toimenpiteisiin kuin säännöstelyyn tulvariskin hallinnassa. Säännöstelyn kohtuullistamisen tulisi olla ensisijainen tavoite ja intressien yhteensovittamisessa olisi syytä lisätä vesienhoidon painotusta. Etenkin voimakkaasti säännöstellyn Kemijärven tilaluokitusta sekä säännöstelyn kohtuullistamista tulisi tarkastella uudelleen. Säännöstelyn kehittämishankkeisiin tulee lisätä resursseja ja etsiä aktiivisesti toimia, jotka hyödyttäisivät kaikkia osapuolia. Esimerkiksi säännöstelyn kohtuullistaminen ja vesielinympäristöjen kunnostaminen edistää kalatalouden ja vesielinympäristön elpymistä, mikä lisää alueen elinvoimaa. Kemijoen vesienhoitosuunnitelma-alueella tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti eri toimintojen yhteisvaikutuksia ja toimijoiden välistä yhteistyötä, sekä kannattavuutta tulisi lisätä etsimällä kaikkia osapuolia hyödyttäviä symbioosisuhteita. Hyötynäkökulmien esiintuominen ja ratkaisujen löytäminen on tärkeää. Vesilain mukaisia säännöstelylupia tulisi tarpeen mukaan pystyä päivittämään. Lainsäädäntöä ja valvontaa tulisi kehittää siihen suuntaan, että luvanhaltijaa voidaan velvoittaa tekemään tarvittavia toimenpiteitä lupien päivittämiseksi. Vesilain mukaiseen valvontaan ja päätöksentekoon tulee varata riittävästi resursseja. Toiminnanharjoittajien tai luvanhaltijoiden säännöstelykäytännön kehittämisen toteutusvastuuta on lisättävä velvoitteiden ja kannustimien avulla.

Järvien kunnostaminen

Rehevöityneiden järvien kunnostuksessa ensisijaisena toimen tulisi suorittaa valuma-alueen kuormituksen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Teho- tai hoitokalastusta ja niittoa tulee jatkaa tarpeen mukaan. Valuma-alueella tehtävien toimenpiteiden edistämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata jatkossa lisää resursseja. Kunnostushankkeiden suunnittelun ja toteutuksen tulee olla suunnitelmallista ja pitkäaikaista. Tarvittaessa kunnostushankkeita pitäisi pystyä jatkamaan, jotta hankkeista saatava hyöty jäisi pysyväksi. Hankkeiden omavastuuosuuden tulisi korreloida toimijan taloudellisen tilanteen kanssa. Toimijoiden vastuun osuutta tulisi lisätä lainsäädännön keinoin lisäämällä ympäristön- ja vesiensuojelullisia velvoitteita. Lapin alueella olevaa osaamista valuma-alueen kuormitusta vähentävien vesiensuojelurakenteiden suunnittelussa tulee lisätä erilaisin keinoin.

4. Vesienhoitotoimien vaikuttavuuden parantaminen

Vaikuttavimpia ohjauskeinoja on tunnistaa vesienhoidon tavoitteet maankäyttöä ohjaavissa laeissa ja vesien suojelua ohjaavissa laeissa. Prosesseja ja yhteistyötä on mahdollista kehittää hyötynäkökulmien esiintuomisella ja lisäämällä vesiensuojelutoimenpiteiden kannattavuutta kehittämällä ratkaisuja, jotka hyödyttävät kaikkia osapuolia. Eri sektoreiden yhteisvaikutukset tulisi tunnistaa yhä kattavammin ja kehittää kiertotalouslähtöisiä ratkaisuja yhdistämällä eri toimintojen hyöty- ja hävikkisuhteita. Kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä ympäristön- ja vesiensuojelussa tulee kehittää.

Toimenpiteiden rahoituksessa kannustin- ja avustushankkeet ovat tärkeitä, mutta toiminnanharjoittajien vastuuttaminen ja sitouttaminen vesienhoidollisiin toimenpiteisiin on varmistettava. On tärkeää etsiä ratkaisuja, joilla tuki- ja rahoitusjärjestelmät saadaan kohdentumaan alueille, joissa tarve on suurin. Tukijärjestelmiä tulee kehittää niin, että ne ovat sidoksissa saavutettuihin vaikutuksiin, ja että saavutetut hyödyt jäävät pysyviksi. Hankerahoitusten tulisi olla pitkäaikaisia ja tulostavoitteellisia pitkällä aikavälillä. Toimenpiteet tulee suunnitella niin, että vaikutukset ovat pysyviä, vaikutuksia tarkastellaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja tietopohjaa kerätään riittävästi mahdollisimman hyvien vaikutusten aikaansaamiseksi.

Toimenpiteiden toteuttamisen tulisi perustua vapaaehtoisuuden sijasta kohtuullisiin velvoitteisiin tai sellaisiin kannustejärjestelmiin, jossa vapaaehtoisuudesta tulee riittävän kannattavaa toimijoiden näkökulmasta. Vesien tilan seurantaan tulee keskittää resursseja, ja täydentää puutteellisia tietoja. Vesimuodostumien tilaluokittelut on perusteltava riittävällä tavalla. Saavutettavissa olevan tilan luokittelun ei tulisi olla sitova, vaan sen tulisi perustua jatkuvan seurannan ja tutkimustulosten mukaisesti uusiin arviointeihin. Luokituksen tausta-arvioinnissa tulisi ottaa paremmin huomioon vesistön luonnollinen tila ilman ihmistoiminnan vaikutusta. Parhaan saavutettavan tilan arvioinnin tulisi pohjautua mahdollisimman todenmukaiseen arvioon. Konkreettiset vesiensuojelutoimet ja toiminnanharjoittajien vastuun lisääminen vesienhoidossa ovat tarpeen tulosten saavuttamiseksi, huomioiden toiminnanharjoittajien taloudelliset resurssit. Viemäriverkostojen saneerauksessa on tarvetta valtakunnalliselle

rahoitukselle. Teollisuuden ja jätevedenpuhdistamoiden kautta tulevien päästöjen vähentämistä tulee edistää kehittämällä jätevesien puhdistusta. Viranomaisten välinen yhteistyö on tärkeässä osassa kokonaisvaltaisessa vesienhoidossa- ja suojelussa, joten yhteistyön merkitystä on pidettävä keskeisenä.

Kemijärven ympäristöterveyslautakunta edellyttää, että käynnistetään Kemijärven säännöstelyn ja yläpuolisen vesistön kokonaisarviointi, jonka perustana ovat uudet ympäristönsuojelun ja vesilain säädökset. Tällöin tulee uudelleen arvioida säännöstelyn muutosvaatimukset vedenvaihtelun osalta, jolla on vaikutusta sekä Kemijärveen että sen yläpuoliseen vesistöalueeseen. Edellä mainitun lisäksi vesienhoitosuunnittelussa tulee huomioida Kemijärveen rakennettavien pumppuvoimaloiden erityisvaatimukset vesienhoidolle. Lautakunta edellyttää, että työohjelmaan sisällytetään erilliskohtana Kemijärven säännöstelyn kokonaisarviointi. Kemijoen kalaston elinvoiman kehittämiseen on luotava ohjelma.